

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С. Макаренка

Навчально-науковий Інститут педагогіки і психології
Кафедра психології

ЗАТВЕРДЖУЮ

Директор Навчально-наукового
Інституту педагогіки і психології
проф. С.М. Кондратюк
(підпис) (ініціали та прізвище)

« 28 » серпня 2020 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Методика роботи практичного психолога

галузь знань

05 Соціальні та поведінкові науки
(шифр і назва галузі знань)

спеціальність

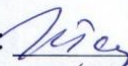
053 "Психологія"
(шифр і назва)

освітня-програма **Практична психологія першого (бакалаврського) рівня вищої освіти**

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною комісією НН
Інституту педагогіки і психології Сумського
державного педагогічного університету імені
А. С. Макаренка

« 28 » серпня 2020 р.

Голова: к. психол. н., доц. Тарасова Т.Б.
(ступінь, вч. звання)

Розробник:

Василевська Олена Іванівна, к. психол. н, старший викладач кафедри психології;

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри психології
Протокол № 1 від «27» серпня 2020 р.

Завідувач кафедри

Кузікова С. Б., д. психол. н., професор

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів – 4,5	Бакалавр	Обов'язкова	
		Рік підготовки:	
4-й		4-й	
Семестр			
8-й		8-й	
Лекції			
22 год.		4 год.	
Практичні, семінарські			
24 год.		4 год.	
Лабораторні			
год.		год.	
Самостійна робота			
87 год.		80 год.	
Консультації:			
2 год.	2 год.		
Загальна кількість годин - 135	Вид контролю: екзамен		

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни є формування у студентів системи знань щодо професії практичного психолога та особливостей його професійної діяльності в організаціях та на виробництві за різними напрямками роботи. Вивчення даного курсу сприятиме формуванню у студентів системи основних понять практичної психології, надасть можливість сформулювати загальне уявлення про професію практичного психолога, сприятиме розвитку професійної мотивації та формуванню професійно значимих якостей майбутніх психологів.

Основними завданнями вивчення дисципліни є:

- засвоєння студентами основних знань про узагальнену характеристику професії практичного психолога, освітньо-кваліфікаційні вимоги до спеціалістів у галузі практичної психології, основні вимоги до особистості практикуючого психолога, основні шляхи формування особистісних якостей майбутніх фахівців;
- засвоєння студентами основних знань про психологічні особливості організації роботи практичного психолога за різними напрямками професійної діяльності;
- набуття студентами умінь і навичок здійснення професійної діяльності практичного психолога організації чи підприємства за різними напрямками;
- формування у студентів особистісних якостей, необхідних для ефективного виконання професійних обов'язків в майбутній професійній діяльності.

Вирішення цих завдань забезпечить формування у студентів комплексу компетенцій. У відповідності до освітньо-професійної програми це

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

загальні компетентності:

ЗК1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК4. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

спеціальні компетентності:

СК7. Здатність аналізувати та систематизувати одержані результати, формулювати аргументовані висновки та рекомендації.

СК8. Здатність організовувати та надавати психологічну допомогу (індивідуальну та групову).

СК9. Здатність здійснювати просвітницьку та психопрофілактичну відповідно до запиту.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Курс «Методика роботи практичного психолога» вимагає актуалізації міждисциплінарних знань із «Загальної психології», «Вікової психології», «Вступу до спеціальності», «Психологія сім'ї».

3. Результати навчання за дисципліною

Інтегративна компетентність фахівців в галузі психології – здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов, забезпечується наступними програмними результатами:

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР8. Презентувати результати власних досліджень усно / письмово для фахівців і нефахівців.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР12. Складати та реалізовувати програму психопрофілактичних та просвітницьких дій, заходів психологічної допомоги у формі лекцій, бесід, круглих столів, ігор, тренінгів, тощо, відповідно до вимог замовника.

ПР16. Знати, розуміти та дотримуватися етичних принципів професійної діяльності психолога.

Основні результати навчання, досягнення яких забезпечує дана дисципліна:

РН1. Знати теоретичні основи організації психологічної служби, її предмет, мету, завдання та структуру.

РН2. Знати закономірності, критерії норми психологічного та особистісного розвитку, функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань.

РН3. Застосовувати різні методи і засоби психодіагностичної, психокорекційної, розвивальної, психопрофілактичної, просвітницької, реабілітаційної роботи психолога з особами різного віку з метою розв'язання та попередження їх психологічних проблем.

РН4. Знати Етичний кодекс психолога, здійснювати професійні завдання, спираючись на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.

РН5. Вільно володіти професійним мовленням, враховувати етичні норми у спілкуванні, статусно-рольові, етнічні та інші мультикультурні характеристики співбесідника.

РН6. Знати основні сфери діяльності та проблеми сучасної практичної психології. Мати сформовану мотивацію до процесу професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

РН7. Знати нормативну документацію практичних психологів, особливості планування діяльності та ведення документації.

РН8. Знати психологічні особливості дітей з особливими освітніми потребами, володіти навичками здійснення їх психологічного супроводу.

РН9. Володіти навичками самоаналізу, самоорганізації, саморегуляції та збереження власного психологічного здоров'я на користь особистісного зростання.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Шкала ЄКТС	Критерії оцінювання навчальних досягнень студента
А	"Відмінно" – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані на високому рівні, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до максимального.
В	"Дуже добре" – навчальна діяльність високої якості та відповідає всім основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без пробілів, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання більшості з них оцінено числом балів, близьким до максимального.
С	"Добре" – навчальна діяльність якісна та відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно повністю, без суттєвих пробілів, деякі практичні навички роботи з освоєним матеріалом сформовані недостатньо, всі передбачені програмою навчання навчальні завдання виконані, якість виконання жодного з них не оцінено мінімальним числом балів, деякі з виконаних завдань, можливо, містять помилки.
Д	"Задовільно" – навчальна діяльність якісна та відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, але пробіли не носять істотного характеру, необхідні практичні навички роботи з освоєним матеріалом в основному сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань виконано, деякі види завдань виконані з помилками.
Е	"Посередньо" – навчальна діяльність слабка та не відповідає більшості вимог, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні деякі пробіли, деякі практичні навички роботи не сформовані, багато навчальних завдань, що передбачені програмою навчання, не

	виконані, або якість виконання деяких з них оцінено числом балів, близьким до мінімального.
F	"Незадовільно" (з можливістю перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає основним вимогам, теоретичний зміст курсу освоєно частково, наявні суттєві пробіли, необхідні практичні навички роботи не сформовані, більшість передбачених програмою навчання навчальних завдань не виконано, або якість їх виконання оцінено числом балів, близьким до мінімального; при додатковій самостійній роботі над матеріалом курсу можливе підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною.
FX	"Незадовільно" (без можливості перездачі) – навчальна діяльність низької якості та не відповідає вимогам, теоретичний зміст курсу не освоєно, необхідні практичні навички роботи не сформовані, всі виконані навчальні завдання містять грубі помилки, додаткова самостійна робота над матеріалом курсу не призведе до будь-якого значимого підвищення якості оволодіння навчальною дисципліною.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	
60 - 63	E	задовільно
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Розподіл балів

Поточний контроль							Разом	Сума	Підсумковий	Загальна сума
РОЗДІЛ 1			РОЗДІЛ 2							
T 1.1	T 1.2	T 1.3	T 2.1	T 2.2	T 2.3	T 2.4	40	75	25	100
Поточний контроль										
5	7	7	5	6	5	5				
Контроль самостійної роботи							35			
4	4	6	5	5	5	6				

T 1.1, T 1.2 ... T 2.4 – теми розділів

5. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний та підсумковий контроль проводяться відповідно до вимог Положення "Про порядок оцінювання знань студентів у Європейській кредитно-трансферній системі (ЄКТС) організації освітнього процесу", затвердженого вченою Радою СумДПУ ім. А.С.Макаренка (протокол №7 від 23.02.2015).

Поточний контроль здійснюється під час проведення семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості студента до практичного заняття, рівень засвоєння знань з конкретної теми предмету «Методика роботи практичного психолога». Для поточного контролю використовуються наступні форми перевірки засвоєних знань: тестування; усні опитування; обговорення та взаємооцінювання студентами виконаних індивідуальних практичних завдань (розроблення презентацій) та завдань самостійної роботи; самооцінювання-рефлексія; понятійний контроль.

Відповідно до «Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А. С. Макаренка», ухваленого рішенням вченої ради університету (протокол №10 від 27 квітня 2020 року), затвердженого наказом №178 від 27 квітня 2020 року при оцінюванні результатів навчання з дисципліни можливо перезарахування балів за результатами неформальної та/або інформальної фахової активності студентів (сертифікована участь в конференціях, тренінгах, написання статей, участь в конкурсах студентських робіт, олімпіадах, тощо) що за тематикою, обсягом і змістом відповідають навчальній дисципліні.

Семестровий контроль – екзамен, проводиться в усній формі.

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

Розділ 1. Практична психологія освіти.

Тема 1.1. Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.

Створення сприятливих соціально-психологічних умов для збереження і зміцнення здоров'я, успішного навчання і розвитку дошкільників. Психологічний супровід адаптаційного періоду новоприбулих дітей. Здійснення підготовки дошкільників до навчання у школі. Підвищення психологічної культури батьків дітей і вихователів.

Тема 1.2. Практична психологія у сфері шкільної освіти.

Супровід адаптації учнів до освітнього процесу (1, 5, 10 класи). Здійснення психологічного супроводу учнів при підготовці та в процесі проходження

державної підсумкової атестації (ДПА, 4, 9 класи) та зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО, 11 класи). Профілактика правопорушень серед неповнолітніх. Формування в учнів навичок здорового способу життя. Забезпечення психологічного супроводу дітей з особливими освітніми потребами. Робота з дітьми, які постраждали внаслідок військових дій на Сході України, мають певний травматичний досвід. Підвищення психологічної культури батьків учнів, педагогів.

Тема 1.3. Психолого-педагогічний консиліум у системі психологічного супроводу.

Значення психолого-педагогічних консиліумів у роботі практичного психолога, їх види. Консиліум – форма спільної роботи працівників школи та представників інших освітніх служб. Завдання консиліуму: виявлення характеру і причин відхилень у поведінці і навчанні учнів; розробка програми виховних заходів з метою корекції проблем у поведінці; розробка програми подолання складних конфліктних ситуацій. Види консиліумів: первинні, планові, заключні, позапланові. Склад консиліуму: психолог, класний керівник, учителі-предметники, медична сестра.

Розділ 2. Психологічна служба в соціальній і медичній сферах.

Тема 2.1. Психологічна реабілітація постраждалих від стресових та екстремальних ситуацій.

Професійні функції психолога-реабілітолога: нормалізація психічного стану, поновлення порушених психічних функцій постраждалих у критичних та екстремальних життєвих ситуаціях (посттравматичний синдром, поранення, інвалідизація). Допомога у встановленні конструктивних міжособистісних стосунків з окремими людьми та соціальними групами. Сприяння відновленню втрачених, внаслідок переживання екстремальних подій, непродуктивного переживання життєвої кризи, психічних можливостей, ментального здоров'я постраждалих.

Тема 2.2. Організація діяльності Телефону довіри.

Телефон Довіри (ТД) – служба, яка надає населенню екстрену психологічну допомогу по телефону. Консультанти працюють з особами, які знаходяться в кризових станах. Забезпечують доступну та своєчасну психологічну допомогу по телефону для громадян незалежно від їх соціального статусу, місця проживання. Розширюють у абонентів діапазон особистісно прийнятних засобів для самостійного вирішення проблем, направляють клієнтів до інших служб, установ, де їх запити можуть бути задоволені повно й кваліфіковано. Зберігають принципи анонімності, безкоштовності, цілодобової доступності.

Тема 2.3. Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.

Всебічне вивчення індивідуальних особливостей дітей з різними видами порушень. Пристосування освітнього середовища до потреб дитини шляхом

надання їй додаткових послуг. Налагодження системності спостереження за динамікою її розвитку. Щільна співпраця із фахівцями інклюзивно-ресурсних центрів. Здійснення психологічного супроводу батьків дітей, формуванням позитивних установок щодо можливостей дитини, відповідальної батьківської позиції. Співпраця з педагогами, надання комплексної оцінки розвитку дітей, напрямків індивідуальної роботи.

6.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин											
	Денна форма						Заочна форма					
	Усього	у тому числі					Усього	у тому числі				
		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост.р		Лекції	Практ.	Лабор.	Конс.	Самост. робота
РОЗДІЛ 1. Практична психологія освіти.												
Тема 1.1. Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.	24	4	4			16	17	1	1			15
Тема 1.2. Практична психологія у сфері шкільної освіти.	28	6	6			16	17	1	1			15
Тема 1.3. Психолого-педагогічний консилиум у системі психологічного супроводу.	13	2	2			9	10					10
Тема 1.4. Способи організації медіації у школі.	14	2	2			10	11	1				10
РОЗДІЛ 2. Психологічна служба в соціальній і медичній сферах.												
Тема 2.1. Психологічна реабілітація постраждалих від стресових та екстремальних ситуацій.	30	4	6		2	18	14	1	1		2	10
Тема 2.2. Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.	26	4	4			18	21		1			20
Разом	135	22	24		2	87	90	4	4		2	80

Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.	4	1
2	Практична психологія у сфері шкільної освіти.	6	1
3	Психолого-педагогічний консиліум у системі психологічного супроводу.	2	
4	Способи організації медіації у школі.	2	1
5	Психологічна реабілітація постраждалих від стресових та екстремальних ситуацій.	4	1
6	Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.	4	
Разом		22	4

Теми практичних (семінарських) занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.	4	1
2	Практична психологія у сфері шкільної освіти.	6	1
3	Психолого-педагогічний консиліум у системі психологічного супроводу.	2	
4	Способи організації медіації у школі.	2	
5	Психологічна реабілітація постраждалих від стресових та екстремальних ситуацій.	6	1
6	Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.	4	1
Разом		24	4

Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1	Зміст та форми роботи психолога дошкільного навчального закладу.	16	15
2	Практична психологія у сфері шкільної освіти.	16	15
3	Психолого-педагогічний консиліум у системі психологічного супроводу.	9	10
4	Способи організації медіації у школі.	10	10
5	Психологічна реабілітація постраждалих від стресових та екстремальних ситуацій.	18	10
6	Робота практичного психолога в сфері інклюзивної освіти.	18	20
Разом		87	80

7. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

1. Бітянова М. Дитина у школі: технології розвитку. – К., Главник, 2007. – 143 с.
2. Дуткевич Т.В., Савицька О. В. Практична психологія: Вступ до спеціальності. Навч.пос. – К.: Центр учбової літератури, 2007. –265с.
- 3.Ілляшенко Т. Д. Інтеграція дітей з особливими освітніми потребами у загальноосвітньому навчальному закладі. Психолог. – 2009. – № 10. – С. 14-18.
4. Матвеева М.П. Організація роботи шкільного психолога. – К., 2001. – 198 с.
5. Марінушкіна О.Є. Порадник практичного психолога. – Харків: Основа, 2007. – 230 с.
6. Основи практичної психології [Панок В.І., Титаренко Т.М., Чепелева Н.В. та ін.]; під ред. В.І. Панка.– К.: Либідь, 2006. – 536 с.
7. Практичний психолог у дошкільному закладі: Методичні рекомендації. О.Є.Марінушкіна, Ю.О. Замазій. – Х.:ХОНМІБО, 2004. – 96 с.

Додаткові:

1. Бех І.Д. Спілкування як загальна психологічна основа виховання особистості. Морально-духовний розвиток особистості в сучасних умовах: Зб. наук. праць. – К.: Пед. думка, 2000. – С.10-18.
2. Боришевський М. Дорога до себе: Від основ суб'єктності до вершин духовності. – К.: Академвидав, 2010. – 416 с.
3. Василевська О.І. Психологічна просвіта як чинник формування психічного здоров'я молодшого школяра. Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди». – Додаток 1 до Вип. 35, том VI (57), 2014 р. – С. 41-49.
4. Василевська О.І. Сімейний контекст психічного здоров'я молодшого школяра. Актуальні проблеми психології: Збірних наукових праць Інституту психології ім. Г. С. Костюка: Психологія особистості. Психологічна допомога особистості. – К., 2014. – Т. II. – Вип. 11. – Частина 1. – С. 141-148.
5. Діти та дорослі між миром та війною. Спецвипуск. Психолог, 2015. – № 11-12 (563-564).
6. Кузікова С.Б. Основи вікової психокорекції. Навчально-методичний посібник. –Суми: СумДПУ, 2001. – 320 с.
7. Науково-методичні засади діяльності психологічної служби: Навчально-методичний посібник в 2-х т. За ред. В.Панка, І.Цушка. – К.: Ника-Центр, 2005. – 348 с.

Інформаційні ресурси

1. http://library.iapm.edu.ua/metod_disc/pdf/4548_Psuxol_pr.pdf
2. http://pidruchniki.ws/11050519/psihologiya/navchalna_programa_kursu_praktichna_psihologiya
3. http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/pzpp/2010_12_5/165-172.pdf
4. <http://www.cul.com.ua/preview/Prakt%20psyh%20Dutkevich.pdf>

8. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

1. Нормативні документи МОН України
2. Підручники з психології для середньої та вищої школі
3. Практикуми з психології
4. Словники та енциклопедії з психології
5. Зображувальна наочність – схеми та таблиці
6. Аудіо наочність
7. Відео наочність
8. Мультимедійні презентації
9. Тестові завдання для комп'ютерного контролю